

22 Φεβρουαρίου 1821 ‘Ο ‘Αλέξανδρος ‘Υψηλάντης διέρχεται τὸν Προὔθο καὶ κηρύσσει τὴν ‘Επανάσταση

‘Η μεγάλη ἀπόφαση τῶν τριῶν ἰδρυτῶν τῆς Φιλικῆς ‘Εταιρείας τὸ 1814 στὴν ‘Οδησσὸ ἦταν ἡ κήρυξη τῆς ‘Ελληνικῆς ‘Επανάστασης. «*‘Η ἀνέγερσις τοῦ ‘Ελληνικοῦ ‘Εθνους καὶ τῆς Πατρίδος μας*», κατὰ τὴ διατύπωση τοῦ Ίάνθου. Ἀπὸ τότε, μὲ μεγάλη μυστικότητα καὶ ἱερότητα συσπειρωνόταν τὸ Γένος καὶ ρίζωνε στὴν ψυχὴ του ἡ ἰδέα τοῦ Ἀγῶνα. Κι ὅταν μετὰ ἀπὸ μεγάλη ἐρευνητικὴ προσπάθεια ἀνετέθη στὶς 12 Ἀπριλίου 1820 –καὶ μὲ τὴ συγκατάθεση τοῦ Καποδίστρια– ἡ ἀρχηγία τῆς Φιλικῆς ‘Εταιρείας στὸν Ἀλέξανδρο Ὑψηλάντη, «*στρατηγὸν καὶ ὑπασπιστὴν τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ ἐν τῇ ὑπολήψει καὶ εὐνοίᾳ παρ’ αὐτῶ*», Πρίγκιπα, υἱὸ τοῦ Κωνσταντίνου Ὑψηλάντη, Ἡγεμόνα ἄλλοτε

τῆς Βλαχίας, καὶ ἥρωα στοὺς πολέμους κατὰ τοῦ Ναπολέοντα, ὅπου ἔχασε τὸ χέρι του, τότε ἡ ‘Εταιρεία ἀποκτοῦσε ἄξιο ἀρχηγὸ καὶ στρατιωτικὸ ἠγέτη ἱκανὸ νὰ ἀναλάβει τὴ μεγάλη εὐθύνη.

Ἀπὸ τὴν ἐπομένη, πυρετώδεις οἱ προσπάθειες γιὰ τὴν ἠθικὴ καὶ ὑλικὴ προετοιμασία τῆς ‘Επανάστασης. Ἡ ἐπίσπευσή της ἐπέγχει, καὶ ὁ Πρίγκιψ Ἀλέξανδρος κατὰ τὸ τέλος Ἰουνίου 1820 παίρνει ἄδεια ἀπεριορίστου χρόνου ἀπὸ τὸν τσάρο Ἀλέξανδρο –γιὰ λόγους ὑγείας– καὶ ἀπὸ τὴν Πετροῦπολη μέσῳ Μόσχας καὶ Κιέβου κατεβαίνει στὴν ‘Οδησσό. Ἐπὶ μῆνες ἀσχολεῖται νύχτα-μέρα, συνεργάζεται, συζητᾷ καὶ συσκέπτεται μὲ τοὺς Φιλικούς γιὰ τὴ διαμόρφωση τοῦ Γενικοῦ Σχεδίου τῆς ‘Επανάστασης, πὺ τελικὰ προέβλεπε νὰ κηρύξει ὁ ἴδιος τὴν ‘Επανάσταση στὴ Μολδοβλαχία. Νὰ περάσει ὁ ἴδιος στὴ Βαλκανικὴ, νὰ ὑποκινηθοῦν σὲ ἐξέγερση οἱ Βούλγαροι καὶ οἱ Σέρβοι, νὰ πυρποληθεῖ ὁ τουρκικὸς στόλος στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ νὰ ἐπαναστατήσῃ ἡ ‘Ελλάδα, πὺ κρινόταν ὡς ἡ κύρια περιοχὴ τοῦ Ἀγῶνα. Ὅλα αὐτὰ βέβαια μὲ τὴν προϋπόθεση τῆς ρωσικῆς βοήθειας.

Καὶ δὲν ἦταν παράλογο τὸ κίνημα στὴ Μολδοβλαχία. Οἱ Ἡγεμονίες, ἡ Μολδαβία καὶ ἡ Βλαχία, ἀνῆκαν στὴν Ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία, ἀλλὰ διέπονταν ἀπὸ εἰδικὸ καθεστῶς. Τουρκικὸς στρατὸς δὲν ὑπῆρχε στὸ ἔδαφός τους, καὶ μὲ Συνθήκη (1812) δὲν ἦταν ἐπιτρεπτὴ ἡ εἴσοδος του χωρὶς προηγούμενη συγκατάθεση τῆς Ρωσίας. Ὑπῆρχαν λίγοι Τοῦρκοι στρατιῶτες ἀστυνομικοί. Ἕλληνες ἠγεμόνες διοικοῦσαν τὶς Ἡγεμονίες, Ἕλληνες Φαναριῶτες ἦταν οἱ ἀνώτεροι ὑπάλληλοι, οἱ στρατιωτικὲς φρουρὲς ἦταν συγκροτημένες ἀπὸ Ἕλληνες, δοκιμασμένους καὶ μνημένους στὴ Φιλικὴ ‘Εταιρεία, ὅπως ὁ Γεωργάκης Ὀλύμπιος. Ὁ τόπος εἶχε ἄφθονες τροφὲς γιὰ τὴ συντήρηση τῶν στρατευμάτων, καὶ οἱ τουρκικὲς φρουρὲς στὸν Δούναβη ἦταν ἐξασθενημένες ἐξαιτίας τοῦ πολέμου ἐναντίον τοῦ Ἀλῆ πασᾶ, ἐνῶ ἦταν πρόθυμες νὰ συμπράξουν οἱ φρουρὲς τῶν δύο Ἡγεμόνων.

Ἀπὸ τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1821, ὁ Ὑψηλάντης

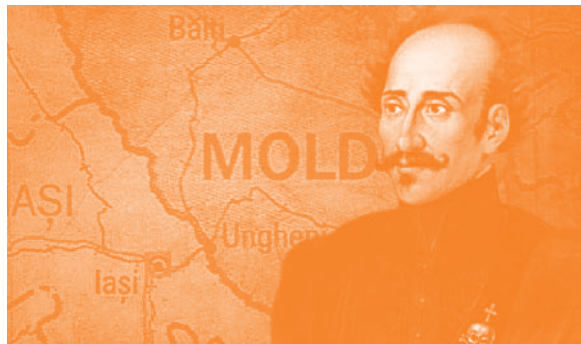
“Ὅταν μετὰ ἀπὸ μεγάλη ἐρευνητικὴ προσπάθεια ἀνετέθη στὶς 12 Ἀπριλίου 1820 –καὶ μὲ τὴ συγκατάθεση τοῦ Καποδίστρια– ἡ ἀρχηγία τῆς Φιλικῆς ‘Εταιρείας στὸν Ἀλέξανδρο Ὑψηλάντη, «*στρατηγὸν καὶ ὑπασπιστὴν τοῦ Αὐτοκράτορος καὶ ἐν τῇ ὑπολήψει καὶ εὐνοίᾳ παρ’ αὐτῶ*», Πρίγκιπα, υἱὸ τοῦ Κωνσταντίνου Ὑψηλάντη, Ἡγεμόνα ἄλλοτε τῆς Βλαχίας, καὶ ἥρωα στοὺς πολέμους κατὰ τοῦ Ναπολέοντα, ὅπου ἔχασε τὸ χέρι του, τότε ἡ ‘Εταιρεία ἀποκτοῦσε ἄξιο ἀρχηγὸ καὶ στρατιωτικὸ ἠγέτη ἱκανὸ νὰ ἀναλάβει τὴ μεγάλη εὐθύνη.

ἄρχισε προκαταρκτικὲς ἐπαναστατικὲς ἐνέργειες, ἀλλὰ διασπορὰ εἰδήσεων ὅτι προδόθηκε ὁ Ἐταιρεία καὶ διαρρέει τὸ μυστικὸ τῆς ἐξέγερσης ὀδήγησαν στὴν ἀπότομη λήψη ἀποφάσεως γιὰ ἄμεση ἔναρξη τοῦ Ἀγῶνα. Μὲ φρόνημα ὑψηλό, ἄξιο τῆς ἱστορικῆς ὥρας, ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης, στὶς 6 τὸ ἀπόγευμα τῆς 22^{ας} Φεβρουαρίου 1821, φορώντας τὴ στολὴ τοῦ Ρώσου στρατηγοῦ, χωρὶς στρατό, συνοδευόμενος ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς του Νικόλαιο καὶ Γεώργιο καὶ μερικοὺς ἐμπίστους, περνᾷ τὸν Προῦθο ποταμὸ, σύνορο μεταξὺ Ρωσίας καὶ Μολδαβίας. Στὸ ἔδαφος τῆς Μολδαβίας τὸν ὑποδέχεται ἡ φρουρὰ τοῦ Ἡγεμόνα Μιχαὴλ Σούτσου. Διακόσιοι ἵππεῖς τὸν συνοδεύουν ὡς τὸ Ἴλασιο, τὴν πρωτεύουσα τῆς Μολδαβίας. Ἐκεῖ ἔχει τὶς πρῶτες συναντήσεις μὲ τὶς ἐπιτόπιες ἀρχὲς καὶ δηλώνει στὸν Πρόξενο τῆς Ρωσίας ὅτι δὲν ἔχει σκοπὸ τὴν κατάλυση τοῦ καθεστώτος τῆς Ἡγεμονίας, ἀλλὰ τὴν ὀργάνωση τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ καὶ τὴν κάθοδό του στὴν Ἑλλάδα.

Ἐκεῖ ὁ Ὑψηλάντης ἐνημερώθηκε καὶ γιὰ τὰ γεγονότα τῆς προηγούμενης ἡμέρας. Τὴν προηγούμενη ἡμέρα, 21 Φεβρουαρίου, εἶχε συμβεῖ στο Γαλιτάσι ἡ πρώτη ἔνοπλη σύγκρουση Ἑλλήνων καὶ Τούρκων, σύμφωνα μὲ μυστικὲς διαταγὲς τοῦ Ὑψηλάντη. Εἶχαν νικήσει οἱ Ἕλληνες, μὲ στρατιωτικὸ ἀρχηγὸ τὸν Βασίλειο Καραβιά. Ἡ νίκη τους ὅμως προκάλεσε ἀνησυχία καὶ ἐπιφυλακτικότητα στὸν ντόπιο πληθυσμὸ, ἀπὸ φόβο μήπως ἐκδικηθοῦν οἱ Τούρκοι τῆς Βραβίας καὶ ἐκραγεῖ ρωσοτουρκικὸς πόλεμος. Γιὰ νὰ καθουσιάσει τοὺς φόβους τους, ὁ Ὑψηλάντης ἐξέδωσε προκήρυξη «Πρὸς τὸ ἔθνος τῆς Μολδαβίας», ὅπου ἀναγγέλλει ὅτι «ἅπανα ἡ Γραικία ὕψωσεν... τὰς σημαίας... Ζητοῦσα τὴν ἐλευθερίαν της», καὶ ὅτι ὁ ἴδιος μὲ τοὺς συμπατριῶτές του πηγαίνει ἐκεῖ ὅπου τὸν καλοῦσαν «αἱ σάλπιγγες τοῦ ἔθνους καὶ τῆς πατρίδος» του. Δίνει διαβεβαιώσεις γιὰ τάξη καὶ ἀσφάλεια στὴ Μολδαβία.

Τὴν ἐπομένη, 24 Φεβρουαρίου 1821, κυκλο-

φόρησε ὁ Ἀρχηγὸς Ὑψηλάντης τὴν περίφημη Προκήρυξή του «ΜΑΧΟΥ ΥΠΕΡ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΔΟΣ», καλώντας τὸ ἔθνος σὲ ἀπελευθερωτικὴ ἐπανάσταση. Σὰν βόμβα ἔπεσε ἡ εἶδηση στοὺς κόλπους τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας, ὅταν μετὰ ἀπὸ λίγο ἔγινε γνωστὴ. Γιατὶ ἔσπερνε τρόπο ἢ σπουδαία

περικοπὴ τῆς Προκηρύξεως: «*Κινηθῆτε, ὦ φίλοι, καὶ θέλητε ἰδεῖ μίαν κραταιὰν Δύναμιν νὰ ὑπεραπισθῆ τὰ δίκαιά μας...*», ἐνῶ ἀναπτέρωνε τὰ πνεύματα καὶ ἐμψύχωνε τοὺς ὁμογενεῖς. Μὲ ἄλλη δὲ προκήρυξη πρὸς τοὺς Φιλίκοις, ζητοῦσε ὑπεραπόδοση τῶν προσπαθειῶν τους, καὶ μὲ ἄλλη καλοῦσε σὲ ἐπιστράτευση τοὺς Ἕλληνας τῆς Μολδαβίας καὶ τῆς Βλαχίας.

Τὴν ἴδια μέρα, μὲ ἐπιστολή του πρὸς τὸν Ρῶσο αὐτοκράτορα ὑπέβαλε τὴν παραίτησή του ἀπὸ τὴ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία τῆς Ρωσίας, ἀναγγέλλοντας τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση καὶ ζητώντας «τὴν ἰσχυρὰν αὐτοῦ ἀρωγὴν ὑπὲρ τῶν ὁμοθρήσκων Ἰαῶν καὶ τῆς δικαιοσύνης». Συγχρόνως, ἔστειλε ἐπιστολὴ στὸν Καποδίστρια καὶ ἔγραφε στὸν Ρῶσο Πρεσβευτὴ στὴν Κωνσταντινούπολη Γρηγ. Στρόγανωφ: «*Στὴν περίπτωσιν ποὺ ἡ Πύλη ἤθελε ἀποστείλει Τούρκους στὶς δύο ἐπαρχίες, ὀφείλετε νὰ διαμαρτυρηθῆτε, γιατί αὐτὸ ἀντιβαίνει στὶς συνθήκες*». Σὲ διπλωματικὸ ἵλοιο ἐπίπεδο κατέβαλε κάθε προσπάθεια, γιὰ νὰ προλάβει τὶς ἐξελίξεις.

Τὴν ἐπομένη, 24 Φεβρουαρίου 1821, κυκλοφόρησε ὁ Ἀρχηγὸς Ὑψηλάντης τὴν περίφημη Προκήρυξή του «ΜΑΧΟΥ ΥΠΕΡ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΔΟΣ», καλώντας τὸ ἔθνος σὲ ἀπελευθερωτικὴ ἐπανάσταση. Σὰν βόμβα ἔπεσε ἡ εἶδηση στοὺς κόλπους τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας, ὅταν μετὰ ἀπὸ λίγο ἔγινε γνωστὴ. Γιατὶ ἔσπερνε τρόπο ἢ σπουδαία περικοπὴ τῆς Προκηρύξεως: «*Κινηθῆτε, ὦ φίλοι, καὶ θέλητε ἰδεῖ μίαν κραταιὰν Δύναμιν νὰ ὑπεραπισθῆ τὰ δίκαιά μας...*», ἐνῶ ἀναπτέρωνε τὰ πνεύματα καὶ ἐμψύχωνε τοὺς ὁμογενεῖς.

Σε στρατιωτικό επίπεδο, η μέριμνά του ήταν να οργανώσει στρατό αξιόμαχο. Έπρεπε να έχει επαρκή οικονομικά μέσα και αξία στελέχη. Άθροια ήταν η προσέλευση των έθελοντών Έλλήνων, Σέρβων, Βουλγάρων και Μαυροβουνίων, ήδη από τις πρώτες ημέρες. «Δέν ξεύρω ποῦ νὰ τοὺς βάλῳ», έγραφε στὸν Ξάνθο. Δόθηκαν στρατιωτικοὶ τίτλοι στὰ ἀνώτερα στελέχη τοῦ στρατοῦ, μεταξύ τῶν ὁποίων ξεχώριζαν οἱ γενναῖοι ὀπλαρχηγοὶ Γεωργάκης Ὀλύμπιος, Ἀθανάσιος Καρπενησιώτης καὶ Ἰωάννης Φαρμάκης. Στις 26 Φεβρουαρίου καθαγιασθηκε στὸν ναὸ τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐνώπιον ἐνθουσιώδους πλήθους ἢ σημαία τῆς Ἐπαναστάσεως. Εἶχε τὸν Σταυρὸ ἀπὸ τὴ μία πλευρὰ καὶ τὶς εἰκόνες τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης μὲ τὴν ἐπιγραφή «Ἐν τούτῳ νίκα», καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὸν Φοῖνικα καὶ ἀπὸ κάτω τὴ φράση: «Ἐκ τῆς στά-

κτης μου ἀναγεννώμαι». Καὶ ἐνῶ ὁ Ἀρχηγὸς κρατοῦσε προτεταμένο τὸ ξίφος, δόθηκε ὁ ὄρκος γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς Πατρίδος.

Ἐν τῷ μεταξύ, οἱ Ἕλληνες τῆς Βεσσαραβίας καὶ τῆς νότιας Ρωσίας, οἱ Ἐφορεῖτες τῆς Ἐταιρείας στὴν Ὁδησσό, στὴ Μόσχα καὶ ἀλλοῦ, οἱ ἔμποροι, ὅλοι ἐργάζονταν μὲ ζήλο καὶ ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὸν Ἀγῶνα. Κύματα ἐθελοντῶν περνοῦσαν τὸν Προῦθο νόμιμα καὶ παράνομα, γιὰ νὰ φτάσουν στὸ στρατόπεδο τοῦ Ὑψηλάντη. Ἀλλὰ κατέφθαναν καὶ δυσοίωνες εἰδήσεις γιὰ τὴ στάση τῶν Σέρβων, γιὰ συλλήψεις ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἀπεσταλμένων τοῦ Ὑψηλάντη πρὸς τὸν Σέρβο ἀρχηγὸ καὶ τὸν Ἀλῆ

πασᾶ καὶ γιὰ διαρροὴ πληροφοριῶν. Ἔπρεπε νὰ κινηθεῖ ὁ Ἀρχηγὸς γρήγορα, ἂν ἤθελε κατὰ τὸ σχέδιο νὰ διασχίσει τὶς Ἡγεμονίες ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότο, νὰ περάσει τὸν Δούναβη καὶ μέσῳ Βουλγαρίας νὰ κατευθυνθεῖ στὴν Ἑλλάδα. Ὅμως οἱ συνθήκες δὲν τὸ επέτρεπαν. Ὁ Ὑψηλάντης δὲν εἶχε ξεκινήσει μὲ στρατὸ ἀπὸ τὴ Ρωσία καὶ δὲν εἶχε βρεῖ ἔτοιμο στρατὸ στὸ Ἰάσιο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ φρουρὰ τοῦ Μιχ. Σούτσου. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ συκροτηθεῖ στρατὸς, νὰ ἐκγυμνασθεῖ καὶ νὰ οργανωθεῖ. Ἔτσι, ὁ Ὑψηλάντης ἀποφάσισε στὸ Ἰάσιο νὰ συκροτήσῃ πρόχειρα μικρὸ στρατό, καὶ κατεβαίνοντας πρὸς τὴ Βλαχία νὰ συμπληρώνεται ἀπὸ τὴν προσέλευση νέων ἐθελοντῶν ἢ συκρότηση καὶ ὀργάνωση τῶν στρατιωτικῶν τμημάτων.

Τὴν 1^η Μαρτίου ξεκίνησε μὲ τὸν ὡς τότε ὀργανωμένο στρατό, ἀπὸ 2000 ἄνδρες περίπου, πορεία πρὸς νότον, καὶ μετὰ ἀπὸ ἐνδιάμεσους σταθμοὺς ἔφθασε στὸ Φωξάνι, πόλη στὰ σύνορα Μολδαβίας καὶ Βλαχίας. Ἐκατοντάδες ἐθελοντὲς συνέρρευσαν ἐκεῖ. Καὶ ἀνάμεσά τους σπουδαστὲς τῶν γυμνασίων καὶ σχολίων τῶν παροικιῶν καὶ τῆς Ὁδησοῦ. Ὁ Ὑψηλάντης τοὺς ἐνέπνευσε πάθος πατριωτισμοῦ, καὶ συκροτῶντας τοὺς σὲ εἰδικὸ τάγμα πεζικοῦ, τὸ ὀνόμασε «Ἱερὸ Λόχο», κατὰ μίμηση τοῦ Ἱεροῦ Λόχου τῆς ἀρχαίας Θήβας. Ἡ εἰδικὴ μαύρη στολή, ἡ κανονικὴ στρατιωτικὴ ἐκπαίδευση, ἡ ὀργάνωση καὶ πειθαρχία ἔδιναν στὸ τμήμα αὐτό, δυνάμεις 400 νέων, τὴ μορφή τακτικοῦ στρατοῦ. Ἦταν ἡ ψυχὴ τοῦ στρατοῦ τοῦ Ὑψηλάντη! Νέοι ἐνθουσιώδεις ὀρκισμένοι: «... νὰ χύσω καὶ αὐτὴν τὴν ὑπέρανρανίδα τοῦ αἵματός μου ὑπὲρ τῆς θρησκείας καὶ τῆς πατρίδος μου!»

Καὶ γιὰ νὰ ἐνθουσιάσει καὶ τοὺς ξένους ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀγῶνα, ἀπέστειλε ὁ Ἀρχιστράτηγος στὶς Εὐρωπαϊκὲς χώρες τὸν μορφωμένο καὶ γλωσσομαθῆ Ἕλληνα ἱατρὸ Π. Ἠπίτη νὰ διεγείρει φιλελληνικὴ συμπάθεια, ἀλλὰ καὶ νὰ παροτρύνει τοὺς ἐκεῖ ὁμογενεῖς σὲ συμπάρσταση πρὸς τοὺς ἀγωνιζομένους ὁμοεθνεῖς του. Πρὶν ξεκινήσει δὲ ἀπὸ τὸ Φωξάνι, μὲ προκήρυξη «Πρὸς τοὺς Δάκας», τοὺς κατοίκους τῆς Βλαχίας (Ρουμανίας), τοὺς καλοῦσε σὲ ἐξέγερση γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς πατρίδας τους, μὲ ἀξιοποίηση τῆς ἐξαιρετικῆς εὐκαιρίας τοῦ Ἑλληνικοῦ κινήματος. Ἡ ἐκκλήσή του ὁμως δὲν βρῆκε ἀνταπόκριση.

Ἡ Βλαχία ἦταν ἀνάσταση ἀπὸ τὴν ἀνταρσία τοῦ Βλαδιμηρέσκου. Ἀρχηγὸς τῶν Βλάχων, μυημένος στὴ Φιλικὴ Ἐταιρεία, ὁ Βλαδιμηρέσκου, ἐνῶ εἶχε ὑποσχεθεῖ σύμπραξη στὸν Ἑλληνικὸ Ἀγῶνα, παρασπόνδησε, καθὼς ἔβλεπε νὰ μὴ φτάνει ἡ ρωσικὴ ἐκστρατευτικὴ βοήθεια ποὺ περίμενε ὁ Ὑψηλάντης. Ξεσήκωνε λοιπὸν τοὺς ἀγροτικοὺς πληθυ-

Στις 26 Φεβρουαρίου καθαγιάσθηκε στόν ναό τῶν Τριῶν Ἱεραρχῶν ἐνώπιον ἐνθουσιώδους πλήθους ἡ σημαία τῆς Ἐπαναστάσεως. Εἶχε τὸν Σταυρὸ ἀπὸ τῆ μία πλευρὰ καὶ τὶς εἰκόνες τῶν Ἀγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης μὲ τὴν ἐπιγραφή «*Ἐν τούτῳ νίκα*», καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὸν Φοῖνικα καὶ ἀπὸ κάτω τὴ φράση: «*Ἐκ τῆς στάκτης μου ἀναγεννῶμαι*». Καὶ ἐνῶ ὁ Ἀρχηγὸς κρατοῦσε προτεταμένο τὸ ξίφος, δόθηκε ὁ ὄρκος γιὰ τὴν ἐλευθερία τῆς Πατρίδος.

σμούς κατὰ τῶν ἀρχόντων. Τὰ ἀσύντακτα στίφη τοῦ προκαλοῦσαν πανικό. Καὶ μὲ τὴν προκήρυξη τοῦ Ἀρχηγοῦ, ὁ τρόμος γενικεύθηκε. Ἄρχοντες, πρόξενοι καὶ μεγαλέμποροι ἐγκατέλειπαν τὴ Βλαχία καὶ ἔφευγαν στὸ ἐξωτερικό. Ἐξάλληλου, ὁ Σάββας Καμινάρης, Ἐλληνας ἀπὸ τὴν Πάτμο, μνημένος στὴ Φιλικὴ Ἐταιρεία, χωρὶς ἰδιαίτερο ἐνθουσιασμό, φρούραρχος τοῦ Βουκουρεστίου, καιροσκοποῦσε γιὰ ἴδιο ὄφελος. Κάτω ἀπὸ τέτοιες συνθῆκες, ὁ Ὑψηλάντης, κατευθυνόμενος στὸ Βουκουρέστι – εἶχε ἀφήσει νὰ διαρρεύσουν ἤδη 35 ἡμέρες ἀπὸ τὴν κήρυξη τῆς Ἐπαναστάσεως, ἐνῶ ἕνα ἐπαναστατικὸ πραξικόπημα ἀπαιτεῖ κεραυνοβόλο δράση–, ἀποφασίζει νὰ μὴν εἰσέλθει στὴν πρωτεύουσα τῆς Βλαχίας, ἀλλὰ σταθμεύει στὸ προάστιο τῆς πόλης, στὴν Κολεντίνα, ὅπου καταβάλλει δραματικὲς προσπάθειες γιὰ πολεμικὸ ἀνεφοδιασμὸ καὶ ἐπιστισμὸ τῶν στρατιωτῶν.

Ἐκεῖ σὰν κεραυνοὶ φθάνουν οἱ εἰδήσεις: Ὁ Τσάρος μὲ αὐτοκρατορικὸ διάταγμα τὸν ἀποκήρυξε, τοῦ ἀφαιροῦσε τοὺς ρωσικοὺς τίτλους καὶ διέταξε τὰ στρατεύματα τοῦ Προύθου νὰ τηρήσουν αὐστηρότατη οὐδετερότητα ὡς πρὸς τὸν Ἐλληνικὸ Ἀγῶνα. Καὶ ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος Ε', ἀναγκασμένος ἀπὸ τὸν Σουλτάνο, ἀποκήρυξε τὸ κίνημα καὶ ἀφορίζε τὸν Ὑψηλάντη, ἐν ὄψει τοῦ τρομεροῦ κινδύνου ποὺ ἀντιμετώπιζε τὸ Γένος – «*ἐθνικοῦ ἤδη ἐπικειμένου τοῦ ὀλέθρου*», γράφει ὁ Φιλιῆμων, καὶ ὁ Π. Καρολίδης, «*ἡ Πύλη εἶχε τὴν δύναμιν νὰ ἐξολοθρεύσει τὸ ἐλληνικὸν Γένος, ἀλλ' ἀντὶ αὐτοῦ διέταξε τὸν Πατριάρχην νὰ καταπνίξει τὴν Ἐπανάστασιν διὰ τοῦ ἀφορισμοῦ*».

Ἀπὸ τὴ στιγμή ἐκείνη, ἡ κατάσταση γινόταν τραγική. Ὁ Βλαδιμηρέσκου ἐτοίμαζε δολιοφονία τοῦ Ἀρχηγοῦ, ὁ Σάββας ἄρχιζε μυστικὲς συνεννοήσεις μὲ τοὺς Τούρκους, οἱ Ἕλληνες ἢ διέφευγαν πρὸς τὴ Ρωσία ἢ ἔμειναν ἀγωνιῶντες. Ραδιοουργίες στόν στρατὸ καὶ διαιρέσεις ἀπὸ φιλοπρωτία, ἀντεγκλήσεις, δυσπιστία μεταξὺ τῶν ὀπληρχηγῶν, ἀνυπακοὴ καὶ ἀταξία. Ὁ Ὑψηλάντης κινδύνευε

ἀπὸ ἀνθρώπους τοῦ περιβάλλοντός του, ἀλλὰ, ἂν καὶ ἔβλεπε τὸν βέβαιο ὄλεθρο, ἀρνήθηκε νὰ ἐγκαταλείψει τὸν Ἀγῶνα, παρὰ τὶς προτροπὲς τῶν πολλῶν. Ἔμενε πιστὸς στὸ ὄραμά του. Ἀγωνιζόταν νὰ τονώσει τὸ φρόνημα τῶν ὀπαδῶν καὶ ὀπληρχηγῶν του γιὰ ἐπικείμενη ἐνίσχυση τῆς Ρωσίας, καὶ ἔστειλε ὁ ἴδιος καὶ ὁ στρατὸς του ἱκετήρια ἐκκλήση στόν Τσάρο καὶ τὸν Καποδίστρια γιὰ βοήθεια.

Καὶ δὲν σταματᾷ. Ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὴν Κολεντίνα καὶ ὀχυρώνεται στὶς 4 Ἀπριλίου στὸ Τυργοβίσι, παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Βλαχίας, ἀναμένοντας ἀπάντηση στὶς ἐπιστολές του. Ἀναθάρρησε, ὅταν στὶς 10 Ἀπριλίου ἔμαθε πὼς ἄρχισε ἡ Ἐπανάσταση στὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐνισχύθηκε τὸ ἠθικὸ τοῦ στρατοῦ

του. Ἀλλή, ὅταν πιά, με τὴν ἐπιμονὴ τῆς Αὐστρίας, ὁ Τσάρος ἀναγκάσθηκε νὰ δώσει τὴ συγκατάθεσή του γιὰ εἰσβολὴ τῶν τουρκικῶν στρατευμάτων στὶς Ἡγεμονίες, ἡ κατάστασις ἔφθασε στὴν τελευταία φάσι τοῦ δράματος. Περί τὰ μέσα Ἀπριλίου εἰσέβαλε τὸ πρῶτο τουρκικὸ στρατιωτικὸ σῶμα, καὶ ἀκολούθησαν ἀπὸ τέσσερις κατευθύνσεις 30.000 στρατοῦ, με ἐπικεφαλῆς τοὺς πασάδες τῶν φρουρίων τοῦ Δούναβη. Μάχη στὸ Ἰάσιο, μάχες στὸ Γαλιάτσι ἔδινε ὁ Ἀθανάσιος Καρπενσιώτης. Πολεμοῦσαν στὶς λίμνες καὶ στὰ ποτάμια, στοὺς καλιμιῶνες, στὰ ὄχυράματα, στὰ κάστρα καὶ στὰ χαρακώματα, με πεζικὸ καὶ ἵππικὸ, με τὰ τουφέκια, τὶς πιστόλιες καὶ τὰ σπαθιά. Γενναῖοι οἱ κατὰ τὸν τρόπον Ἑλλήνες ὀπληρχηγοί, ἔδιναν ἀγῶνες τιμῆς.

λίγες δυνάμεις τοῦ «ὡς πλέων ὠρυόμενος, κατὰ τῶν ὠχυρωμένων Τούρκων, ἀλαλάζων καὶ ἐξυβρίζων», γιὰ νὰ λάβει αὐτὸς τὴ δόξα τῆς νίκης. Οἱ Τοῦρκοι, ὅταν εἶδαν τὸν ἀντίπαλο μέσα σὲ χαράδρα, ἐπιτέθηκαν με τὰ ξίφη τους. Οἱ στρατιῶτες τοῦ Καραβιά τράπηκαν σὲ φυγὴ, καὶ μόνο οἱ Ἱερολοχίτες, ἂν καὶ ἀπειροπόλεμοι, ἔμειναν ἀτρόμητοι στὶς θέσεις τους, στὴν ἀνοικτὴ πεδιάδα στὸ Δραγατσάνι, μαχόμενοι ὄρθιοι, ἐνῶ τὸ τουρκικὸ ἵππικὸ ἐφορμοῦσε πάνω τους καὶ τὰ σπαθιά θέριζαν. Ἐκεῖνοι, με τὸ σφρίγος τῆς νιότης καὶ τὴν ψυχὴ ὀπλισμένη με πατριωτικὴ παιδεία τῶν ἐλληνικῶν σχολείων, κραδαίνοντας τὶς λόγχες τους φώναζαν: «Οἱ Ἑλλήνες δὲν παραδίδονται!»! Εἶχαν κατασφαγεῖ 200, καὶ τραυματισμένοι αἰχμαλωτίσθηκαν 40. Τοὺς ὑπόλοιπους ἔσωσε με

Σὲ καιροὺς ποὺ ἡ σκιὰ τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας πλάκωνε ἀπειλητικὰ τὴν Εὐρώπη, ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης τόλημψε νὰ σαλπύσει ἐθνεγεργτήριο σάλπισμα στὴ Μοηδοβλαχία, ἕνα μῆνα πρὶν ἐκραγεῖ ἡ Ἐπανάστασις στὸν Μοριᾶ. Ξεσήκωσε με τοὺς ἐπίπλους ἀγῶνές του στὴν κοινὴ γνώμη τῆς Εὐρώπης, καὶ ἡ θυσία τῶν Ἱερολοχιτῶν συγκίνησε βαθύτατα τὴν εὐρωπαϊκὴ νεολαία. Με τὸ ρεῦμα τοῦ Φιλελληνισμοῦ, ποὺ ἄρχισε νὰ ἐκδηλώνεται τότε, εὐνοήθηκε ἡ ἐξέγερσις τῶν Ἑλλήνων. Σύσσωμο τὸ Ἔθνος μας ὀφείλει λοιπὸν καὶ ἀποτίει φόρο τιμῆς καὶ εὐγνωμοσύνης στὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντη, ἥρωα καὶ μάρτυρα τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ Ὑψηλάντης, μετὰ ἀπὸ πολεμικὰ συμβούλια, ἐγκαταλείπει στὶς 27 Μαΐου τὸ Τυργοβίσι, ὅπου κινδύνευε νὰ κυκλωθεῖ ἀπὸ Τούρκους, καὶ χωρίζοντας σὲ τμήματα τὶς δυνάμεις του (2500 ἵππεῖς καὶ 4500 πεζοὺς, εἶχε καὶ 4 κανόνια), διατάσσει τὸν Γεωργάκην Ὀλύμπιο, τὸν Νικ. Ὑψηλάντη καὶ τὸν Β. Καραβιά νὰ κινήσουν πρῶτοι καὶ νὰ καταλάβουν κατάλληλες θέσεις στὴν περιοχὴ τοῦ Δραγατσάνου, ἀπαγορεύοντας ρητὰ νὰ ἀρχίσουν μάχη, πρὶν φθάσει ὁ ἴδιος. Μόλις τὴν αὐγὴ τῆς 6^{ης} Ἰουνίου, κάτω ἀπὸ ραγδαία βροχὴ, ἔφθασαν στὶς θέσεις τους. Οἱ Ἑλλήνες ἦταν πολυπληθέστεροι. Ἄν περίμεναν νὰ συγκεντρωθοῦν ὅλα τὰ ἐλληνικὰ σώματα, θὰ περισφιγγόταν ὀλόγυρα τὸ Δραγατσάνι, καὶ ἡ νίκη θὰ ἦταν βεβαία. Οἱ Τοῦρκοι, τρομοκρατημένοι, εἰσιμάζοντας χαρακώματα, πυρπολοῦσαν οἰκίαι.

Ὁ Β. Καραβιάς θεώρησε ὅτι οἱ ἐχθροὶ φεύγουν καὶ πυρπολοῦν, καὶ τὴν ἐπομένη, 7 Ἰουνίου, χωρὶς νὰ περιμένει κατὰ τὶς διαταγὰς καὶ παρὰ τὶς ἐκκλήσεις τοῦ Νικολάου Ὑψηλάντη, ἐξόρμησε με τὶς

ἥρωικὴ ἐπέμβασις ὁ Γεωργάκης Ὀλύμπιος. Οἱ πεσόντες Ἱερολοχίτες ἦταν τὰ ἱερὰ σφάγια στὸν βωμὸ τῆς ἐλευθερίας. Ἐπάξια τοὺς τίμησε ὁ Ἀνδρέας Κάλβος τὸ 1824 με ὡδὴ ἀθανασίας:

*«ὦ γνήσια τῆς Ἑλλάδος
τέκνα· ψυχαὶ ποὺ ἐπέσατε
εἰς τὸν ἀγῶνα ἀνδρείως,
τάγμα ἐκλεκτῶν Ἠρώων,
καύχημα νέον».*

Τρεῖς ὥρες ἔξω ἀπὸ τὸ Δραγατσάνι, ὁ Ὑψηλάντης ἔμαθε με σπαραγγὸ ψυχῆς τὰ θλιβερά γεγνότα. Εἶχε λάβει ἤδη καὶ ἀπάντησις στὶς ἐκκλήσεις του πρὸς τὸν Τσάρο. Τὰ πάντα εἶχαν τελειώσει. Καὶ ἡ τραγικότητα ἦταν ὀδυνηρὴ. Καμμία ἐλπίδα ἐξωτερικῆς βοήθειας, καὶ ὁ ἴδιος κινδύνευε, πρὶν πέσει μαχόμενος στὰ χέρια τῶν Τούρκων, νὰ πέσει θῦμα ἐπιβουλής ὀρισμένων ὀπληρχηγῶν, οἱ ὁποῖοι θυσιάζοντάς τον θὰ εἶχαν ἀμνηστία ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Τότε ἐγκατέλειψε τὸν ἀγῶνα καὶ

κατευθύνθηκε πρὸς τὰ αὐστριακὰ σύνορα. ἤλπιζε, μὲ τὴν ἀγνόητα τῆς ψυχῆς του, μὲσω Αὐστρίας νὰ πραγματοποιηθεῖ ὁ πόθος του νὰ φθάσει στὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἀγωνισθεῖ. Μὰ συνελήφθη ἀπὸ τὶς αὐστριακὲς ἀρχές. Ἦταν πιά ἀιχμάλωτος τοῦ Μέττερνιχ, καὶ δεινοπάθησε ἀπὸ μαρτυρικὲς ταλαιπωρίες σὲ φυλακές. Τὸ 1827, μὲ παρέμβαση τοῦ Τσάρου Νικολάου ἀποφυλακίσθηκε, καὶ στὶς 9 Ἰανουαρίου 1828 τὸν βρῆκε ὁ θάνατος στὴ Βιέννη. Ἐφυγε ὅμως εὐτυχῶς! Εἶχε μάθει πὼς ὁ Καποδίστριας ἀναλάμβανε Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδας. «Δόξα σοι ὁ Θεός», εἶπε καὶ ξεψύχησε.

Μέχρι τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1821, ἐπὶ ἑπτὰ μῆνες, ἡ ἐπανάσταση στὴ Μολδοβλαχία κρατοῦσε ζωντανὲς τὶς ἐστίες τῆς. Μετὰ ἀπὸ ἥρωικὴ μάχη ἔπεσε στὸ Σκουλένι, κοντὰ στὸν Προῦθο, ὁ Ἀθανάσιος Καρπενσιώτης. Ὁ Γεωργάκης Ὀλύμπιος, ταῦτι-σμένος μὲ τὸ συναίσθημα τῆς τιμῆς στοὺς ἀγῶνες τοῦ Ἔθνους, ἔγινε ὀλοκαύτωμα στὴ Μονὴ τοῦ Σέκκου, ψηλὰ στὰ ἀνατολικά Καρπάθια, ἐνῶ ὁ ἀχώριστος φίλος του Ἰωάννης Φαρμάκης συνελήφθη ἀπὸ τοὺς Τούρκους στὶς 23 Σεπτεμβρίου 1821, τὴν ἡμέρα ποὺ στὴν Πελοπόννησο ἀπελευθερωνόταν ἡ Τριπολιτσά.

Ἡ ἱστορία ἀναγνωρίζει ὅτι τὸ κίνημα τοῦ Ὑψηλάντη στὶς Παραδουνάβιες Ἡγεμονίες, παρὰ τὴ φαινομενικὴ ἀποτυχία του, ὑπῆρξε πολὺτιμο γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, καθὼς ἀποτελέσει παραπληντικὸ ἀντιπερισπασμὸ τῶν Τούρκων.

Τρομοκράτησε τὸν Σουλτᾶνο πὼς ὁ στρατὸς τοῦ Ὑψηλάντη ἦταν προπομπὸς ρωσικοῦ στρατοῦ. Γι' αὐτὸ κιντοποίησε ἡ Πύλη μεγάλες στρατιωτικὲς δυνάμεις στὴ Μολδοβλαχία, περιφρούρησε μὲ στρατὸ τὴν ἄμυνα τῆς πρωτεύουσας καὶ ἀντιμετώπιζε τοὺς Ἑλληνας ἐπανάστατες στὴν Πελοπόννησο καὶ τὴ Στερεὰ Ἑλλάδα, τοῦλάχιστον στὴν ἀρχή, μόνο μὲ ἐπιτόπιο τουρκικὸ στρατό. Ἐξάλλου, οἱ ἀποτυχίες στὴ Μολδοβλαχία ἄρρησαν νὰ γίνουν γνωστὲς στὴν Ἑλλάδα, καὶ οἱ ἐνθαρρυντικὲς εἰδήσεις ὅτι ὁ Ὑψηλάντης προελαύνει θριαμβευτῆς πρὸς τὴ Μακεδονία ἐνθουσίαζε τοὺς ἀγωνιστὲς. Ὅταν ἔγινε γνωστὴ ἡ ἀλήθεια, ἡ Ἐπανάσταση εἶχε πιά ἐδραιωθεῖ στὴ συνείδηση τῶν Ἑλλήνων.

Σὲ καιροὺς ποὺ ἡ σκιά τῆς Ἱερᾶς Συμμαχίας πλάκωνε ἀπειλητικὰ τὴν Εὐρώπη, ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης τόλημσε νὰ σαλπῆσει ἐθνεγεργήριο σάλπισμα στὴ Μολδοβλαχία, ἓνα μῆνα πρὶν ἐκραγεῖ ἡ Ἐπανάσταση στὸν Μοριᾶ. Ξεσήκωσε μὲ τοὺς ἐπίπουνους ἀγῶνές του στὴν κοινὴ γνώμη τῆς Εὐρώπης, καὶ ἡ θυσία τῶν Ἱερολοχιτῶν συγκίνησε βαθύτατα τὴν εὐρωπαϊκὴ νεολαία. Μὲ τὸ ρεῦμα τοῦ Φιλελληνισμοῦ, ποὺ ἄρχισε νὰ ἐκδηλώνεται τότε, εὐνοήθηκε ἡ ἐξέγερση τῶν Ἑλλήνων. Σύσσωμο τὸ ἔθνος μας ὀφείλει λοιπὸν καὶ ἀποτίει φόρο τιμῆς καὶ εὐγνώμοσύνης στὸν Ἀλέξανδρο Ὑψηλάντη, ἥρωα καὶ μάρτυρα τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων.

A. K. ΚΟΡΝΑΡΟΥ-ΚΑΛΑΜΑΡΑ

Βιβλιοπαρουσίαση

ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ. ΕΝΑΣ «ΑΔΙΚΟΣ» ΘΕΟΣ ΜΗΤΡΟΠ. ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ, ΑΘΗΝΑ 2019, 14Χ21, 96 σελ.

Σὲ ἓναν κόσμον ποὺ βασανίζεται μὲ ἐρωτήματα σχετικὰ μὲ τὸ ἂν ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος ἢ

ἀδίκος, ἂν εἶναι ἀπαθής, ποῖα εἶναι ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ, γιατί νὰ ὑπάρχει κόλαση κλπ., τὸ βιβλίο αὐτὸ δίνει ἀπαντήσεις πολὺτιμες. Ξεκινώντας ἀπὸ τὶς ἀντιλήψεις γιὰ τὴ δικαιοσύνη στὸν ἀρχαῖο κόσμον, κλείνει μὲ τὴ Δικαιοσύνη ὅπως τὴ βλεπεῖ ἡ χριστιανικὴ πίστη: ὄχι ὡς ἔννοια, ὄχι ἀπλῶς ὡς ἀρετὴ, ἀλλὰ ὡς Πρόσωπον. Ὁ Μητροπολίτης Ἀργοιίδος

Νεκτάριος, παραθέτοντας καὶ γνώμες ἄλλων, μᾶς χαρίζει ἓνα δοκίμιον ποὺ «βάζει τὰ πράγματα στὴ θέση τους».

Γράφει: «*Εἶναι πολὺ σημαντικό νὰ κρατήσουμε αὐτὴ τὴ μεγάλη ἀλήθεια. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὰ ὄριά του. Ὅσο καὶ νὰ προσπαθεῖ νὰ δώσει λύσεις καὶ ἀπαντήσεις στὰ μεγάλα θέματα καὶ ἐρωτήματα τῆς ὑπαρξῆς, τῆς*